

Paard gelukkiger met een goed gebit

Henk Bosch, redacteur

Julius Peters is al tien jaar paardengebítsbehandelaar. Daarin is de praktijk voor hem de beste leermeester. Hij vindt dat er in de studie diergeneeskunde te weinig aandacht wordt besteed aan het behandelen van paardengebítsen. Toch is er veel werk in te doen, nu en in de toekomst. Volgens hem kan een paard heel blij worden van een goed werkend gebit.

Biks of ruwvoer

“Als je niks doet aan een slecht functionerend gebit, gaat het paard uiteindelijk dood”, zegt Peters. “Dat is in de natuur ook zo.

In 2004 hebben we in samenwerking met drie paardenklinieken, Emmeloord, Bodegraven en Lienden, een inventarisatie gedaan bij 500 paarden naar het voorkomen van vooraf gedefinieerde gebitsafwijkingen. Een derde daarvan had gebitsbehandeling nodig. Wat komt er veel voor? Scherpe kanten, aan de zijkant. Bij de bovenkant aan de wangzijde, en bij de onderkant aan de tongzijde. De bovenkant van het gebit is namelijk breder dan de onderkant. De kiezen zitten bij een paard niet vlak op elkaar. Er zit een hoek in van 12 tot 18 graden. Omdat ze minder malen, krijgen ze scherpe punten. Ze malen minder omdat ze veel biks krijgen en minder ruwvoer. Sommige paarden komen zelfs helemaal niet buiten. Er zit in de zijwaartse beweging van de kaak maar liefst drie centimeter verschil in het vergelijk van het gebit van paarden die ofwel alleen ruwvoer krijgen ofwel uitsluitend krachtvoer. Kortom, een paard moet malen. Dat doet het als het ruwvoer krijgt. Dan maakt het automatisch een grotere slag. Bij biks neemt het paard het voer op, slikt, en maalt niet. Na een gebitsbehandeling willen we de maal-functie terug krijgen. Dat is ook het leuke aan dit werk: ik heb er

paarden bij die ik al voor de achtste of de negende keer behandel. Ze krijgen jaarlijks een oproep voor controle.”

Aan de slag

Peters probeert het gebit weer aan het malen te krijgen, maar ook om het comfortabeler voor het paard te maken, zeker bij een rijpaard is dat erg belangrijk. “Voordat ik überhaupt begin aan een behandeling, eigenlijk altijd onder verdoving van het paard, onderzoek ik eerst de beweging van het gebit. Ik luister en ik kijk ...de beweging links-rechts, de voor- en achterwaartse beweging, is er neusuitvloeiing, stinkt de adem. Een paard moet namelijk niet te veel druk krijgen op de kaakgewrichten. Daarna spoel ik de mond. Dan controleer ik kies voor kies, eerst met de hand en daarna volgt de inspectie met een spiegel. Mijn werk bestaat voor een groot deel uit schuren en polijsten. Maar je moet wel oppassen dat je er niet te veel afhaalt. Het is een beetje timmermanswerk. Gaatjes vullen kan, maar dat gebeurt in Nederland zelden. Niet alleen in de kies ontstaan gaatjes, maar ook tússten de kiezen. Dat zijn de zogenaamde diastases. Een nieuwe techniek is om die gaatjes verder open te maken zodat het voer dat vast zit in die diastases, er nu wel uitkan. En een kies trekken bij het paard hoort er ook bij.”

Julius Peters

Peters heeft zich als paardendierenarts in de praktijk gespecialiseerd in de gebitsbehandeling. In de beginperiode heeft hij ervaring opgedaan in het behandelen van paardengebitten door intensief samen te werken met de collega-dierenartsen Gabriëlle en Jan Broeze uit Winterswijk. Zo heeft hij geleerd om met de benodigde instrumenten om te gaan. Hij gaat jaarlijks naar een congres in de VS van Amerikaanse paardendierenartsen en volgt dan workshops op het gebied van de tandheelkunde. Peters is dierenarts in een dierenartsencentrum te Oosterwolde (Fr.) waar acht dierenartsen werken. Hijzelf is geregistreerd specialist in de voortplanting van het paard. Aanvankelijk behandelde hij veertig tot vijftig paardengebitten per jaar. Nu zijn dat er bijna vijfhonderd. Dat kost ongeveer de helft van zijn arbeidstijd. Hij wordt daarnaast ook geconsulteerd door derden. Op dit moment zijn er in Nederland circa veertig dierenartsen die het werk van gebitsbehandeling bij paarden doen.

“ik luister en ik kijk”

Paard en bit

“Je moet een jong paard voordat je het gaat beleren, eerst in de mond laten kijken” is het advies van Peters. “Want de eerste kennismaking met een bit moet plezierig zijn. Tussen de leeftijd van twee tot vier jaar gebeurt er erg veel in de paardenmond. Een bit is op zijn beurt van invloed op het gebit. De lagen, het tandloze gedeelte in de onderkaak zijn erg gevoelig. Daar ligt namelijk het botvlies net onder de huid. Tegenwoordig is het gebruik van een dubbelgebroken trens erg in opmars. Je moet eigenlijk eerst bij een paard meten of het gehemelte bol of plat is. Als deze mooi bol

staat en je hebt een enkelgebroken trens, dan prikt die nooit in het gehemelte. Onderzoek in Amerika met behulp van röntgenbeelden laat mooi de werking van het bit zien. Bij de gebitsbehandeling houden we daarom ook rekening met het soort bit. Het moet comfortabel in de mond van het paard liggen.”

“dankbaar werk”

Nederland en buitenland

In de jaren dertig werd er al aandacht aan gebitsbehandeling besteed. Uitgebreide studies zijn gedaan bij paarden die gebruikt werden in het Duitse leger. “Het is dus niet iets nieuws”, stelt Peters vast. “Na de oorlog is het weer opgepakt door de Amerikanen. Die zijn er al 25 jaar mee bezig. Ik was altijd al geïnteresseerd, maar het instrumentarium was er niet. Dat is er nu wel. Niet alleen vanuit de VS, ook uit Engeland en Frankrijk. In de VS lopen ze op het gebied van gebitsbehandeling wat op ons voor. Maar daar hebben ze ook veel meer paarden dan de 400.000 paarden in Nederland. Paarden die in de natuur leven en de sober gehouden rassen zoals de Shetlander of IJslander, kennen weinig problemen. Ze malen veel beter omdat ze ruw en hard gras te eten krijgen. Nederland is een land waar veel biks wordt gevoerd. In de VS worden meer granen verstrekt. In Nederland wordt bijna geen pure haver gevoerd, want daar zouden de paarden te fris en te fit van worden. In combinatie met veel binnen staan vindt men dat niet wenselijk.”

Diergezondheid

“Gebitsverzorging is een belangrijk aspect van het managen van de gezondheid van het paard. Dat hebben we onderzocht en komen we in de praktijk tegen. Een goed gebit maakt een paard gelukkiger. Soms voertechinisch, soms rijtechnisch. Een mens kan poetsen en flossen, maar een paard kan dat niet. Het is dankbaar werk om het paard daarbij te helpen. Het is erg leuk als de eigenaar belt dat het weer goed gaat met het paard.”

Soms is het een kwestie van een beetje bijschuren, maar ook moeilijke operaties zoals orthodontie horen bij het vak.

Cursus gebitsverzorging

Sinds kort is er in Deurne op het hippisch centrum een professionele cursus paardengebityverzorging. Met een aantal enthousiaste mensen wil Peters een “vereniging voor paardengebitybehandeling” oprichten. Daar kunnen de paardengebityverzorgers en geïnteresseerde dierenartsen lid van worden. Interesse? Dan kunt u zich bij Peters opgeven. Het hoofddoel is om de behandeling van paardengebity in Nederland op een hoger niveau te krijgen. Opgave: juliuswp@cybercomm.nl

Naslagwerk

Recent is er een naslagwerk verschenen over de ‘gebitybehandeling van paarden’ door de Belgische dierenarts Chris Hannes; ISBN: 9789058777379

